

КОМИССИЯИ ОШТИИ МИЛЛӢ ВАЗИФА ВА САЛОҲИЯТҲОИ ОН

КОМ ЧИСТ?

- Комиссияи оштии миллӣ механизми асосии татбиқи созишномаи умумии истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ дар Тоҷикистон (Созишномаи умумӣ) буда, баъди анҷоми бо муваффақияти музокироти тоҷикон миёни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Иттиҳоди нерӯҳои оппозитсионӣ тоҷик таҳти сарпарастии Созмони Милалӣ Муттаҳид 27 уми септибри соли 1997 дар шаҳри Маскав ба имзо расид.
- КОМ мақоми муваққати буда, дар давраи гузариш барои татбиқи ҳамаҷаҳади Созишномаи умумӣ ташкил карда мешавад. Вай фаъолиятро баъди даъвати парламони нав ва ташкили мақомоти роҳбарикунандаи Маҷлиси Олӣ ва гузаронидани интихоботи нави парламони қатъ менамояд.
- Мувофиқи Созишномаи умумӣ вазифаҳои асосии КОМ чунинанд:

- татбиқи созишномаҳое, ки дар давоми музокироти тоҷикон ба имзо расиданд;
- Ба вучуд овардани муҳити боварӣ ва ҳамдигарбахшӣ;
- Бо мақсади барқарор ва мустаҳкам кардани ризояти миллий дар Тоҷикистон ташкил намудани муколимаи васеъ миёни қувваҳои гуногуни сиёси дар ҷумҳурӣ.

Ҳаёти КОМ чи гуна аст?

- КОМ аз 26 нафар аъзо 13 нафар аз ҷониби Ҳукумат ва 13 нафар аз ҷониби ИНОТ иборат аст. Ҷаноби Сайид Абдуллоҳи Нурӣ раиси КОМ мебошад. Вай ҳамчунин роҳбари ИНОТ низ ҳаст. Ҷаноби Абдулмачид Достиев муовини раиси КОМ мебошад. Вай ҳамчунин вазифаи муовини раиси Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро ба уҳда дорад.
- КОМ аз 4 зеркомиссия иборат аст: ҳуқуқӣ, сиёсӣ, низомӣ ва муҳоҷирон.
- Ҳар як зеркомиссияи КОМ 6 нафари аъзо дорад; 3 нафар аз Ҳукумат ва 3 нафар аз ИНОТ.
- Ду зеркомиссияи КОМ (сиёсӣ ва муҳоҷирон) аз ҷониби намояндагони ҳукумат ва ду зеркомиссияи дигар (ҳуқуқӣ ва низомӣ) аз ҷониби намояндагони ИНОТ роҳбари карда мешаванд.
- КОМ ҳамчунон дорои гуруҳҳои кори аз қабилҳои гуруҳи корӣ оид ба масъалаҳои низомӣ, гурезагон, ҳуқуқӣ ва сиёсӣ мебошад. Гуруҳҳои кори аз ҷониби КОМ дар ҳолати зарури махсус бо мақсади ҳалли масъалаҳои таъҷили таъсис дода мешаванд. КОМ инчунин ба бекор кардан, яққоя сохтан ва таъсиси зеркомиссияи нав низ ҳуқуқ дорад.

Сохтори КОМ

Раис: Сайид Абдуллоҳи Нурӣ (ИНОТ).

Муовини Раис: Абдулмачид Достиев (Ҳукумат).

Зеркомиссияи сиёсӣ:

1. Иброҳим Усмонов	Раиси	(Ҳукумат).
2. Раҳим Масов	аъзо	(Ҳукумат).
3. Ҳомид Пулодов	аъзо	(Ҳукумат).
4. Чумъа Ниёзов	аъзо	(ИНОТ).
5. Абдунабӣ Сатторзода	аъзо	(ИНОТ).

Зеркомиссияи Ҳуқуқӣ:

1. Муҳаммадшариф Ҳимматзода	Раис	(ИНОТ).
2. Қиёмиддин Ғозиев	аъзо	(ИНОТ).
3. Файзиддин Имомов	аъзо	(ИНОТ).
4. Халифабобо Ҳамидов	аъзо	(Ҳукумат).
5. Шермаҳмад Шоев	аъзо	(Ҳукумат).
6. Зариф Алиев	аъзо	(Ҳукумат).

Зеркомиссияи низомӣ:

1. Ҳабибуллоҳ Сангинов	Раис	(ИНОТ).
2. Одинабек Абдусаломов	аъзо	(ИНОТ).
3. Отабек Амирбеков	аъзо	(ИНОТ).
4. Хайрулло Ҳайдаров	аъзо	(Ҳукумат).
5. Тағой Раҳмонов	аъзо	(Ҳукумат).
6. Абдуманон Абдуразоқов	аъзо	(Ҳукумат).

Зеркомиссияи муҳочирон:

1. Шукурҷон Зухуров	Раис	(Ҳукумат).
2. Бозгул Додхудоева	аъзо	(Ҳукумат).
3. Кароматулло Олимов	аъзо	(Ҳукумат).
4. Муҳаммадалӣ Файзмухаммад	аъзо	(ИНОТ).
5. Мансур Ҷалилзода	аъзо	(ИНОТ).
6. Мирзомуҳаммадӣ Мирзоҳодиев	аъзо	(ИНОТ).

- Ҷаноби Отахон Латифӣ аз 15 сентябри соли 1997 то сентябри соли 1998 раиси зеркомиссияи ҳуқуқӣ буд. Вай рузи 22 сентябри соли 1998 дар шаҳри Душанбе кушта шуд. Ҷаноби М. Ҳимматзода (собик узви зеркомиссияи сиёсӣ аз ҷониби ИНОТ) моҳи Октябр соли 1998 расиси зеркомиссияи ҳуқуқӣ таъин карда шуд. Таъиноти намояндаи ИНОТ ба ҷои ӯ дар зеркомиссияи сиёсӣ ҳануз муайян нагардида аст (ноябри соли 1998).

Вазифа ва салоҳиятҳои КОМ

Вазифа ва салоҳиятҳои КОМ дар асоси созишномае, ки миёни раиси Ҷумҳур ва роҳбари ИНОТ дар воҳурии 23-юми декабр соли 1993 дар Масква ба имзо расид, низомномаи КОМ, протокол дар бораи вазифа ва салоҳиятҳои асосии КОМ ва протоколи иловагӣ дар бораи вазифа ва салоҳиятҳои асосии КОМ муайян карда шудааст. Ҳамаи ин санадҳо қисми таркибии созишномаи умумӣ ба шумор мераванд.

КОМ дар давоми давраи гузариш чунин вазифаҳоро ба ҷо меорад:

Танзими механизми назорат ва таъмини иҷрои созишномаи умумӣ дар мамлакат тавасути ҷонибҳо дар якҷоягӣ бо дигар мақомоте, ки бо ин мақсад таъсис ёфтаанд;

андешидани чораҳо барои бозгашти бидуни хавф ва шарафмандонаи муҳоҷирин, иштироки фаъолонаи онҳо дар ҳаёти ҷамъиятиву сиёсӣ ва иқтисодии мамлакат, расонидани кумак дар барқарорсозии манзилҳои истиқоматӣ, муасисаҳои санъиятиву кишоварзӣ, ки бар асари ҷанг хароб шудаанд;

танзими пешниҳодҳо барои ворид кардани тағйиротҳо ба қонунҳо дар бораи фаъолияти ҳизбҳои сиёсӣ, ҷунбишҳо ва воситаҳои ахбори умум;

ба райъпурсии умумихалқӣ вогузоштани пешниҳодҳо дар бораи тағйироту иловаҳо ба Конститутсияи ҷорӣ;

таҳия ва ба тасдиқи Маҷлиси Олӣ ирсол намудани қонуни нав дар бораи интиҳоботи Маҷлиси Олӣ ва мақомоти намояндагони маҳаллӣ, дар сурати лозима ба райъпурсии умумихалқи вогузоштани ин қонун;

дар давраи гузариш ташкил додани Комиссияи марказии интиҳобот ва райъпурсӣ (бо ҳиссаи 25 фоизи намояндагии ИНОТ);

пешниҳод намудани намояндагони ИНОТ ба сохторҳои ҳукумати иҷроия, ба шумули вазоратҳо, идораҳо, мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ, мақомоти судӣ ва ҳифзи ҳуқуқ мувафиқи ҳиссаи 30 фоизаи муқарар шуда;

роҳбарӣ ва назорат ба бар ҳам додан, ҳалӣ силоҳ ва реинтегратсияи дастаҳои мусалаҳи ИНОТ, амали кардани ислоҳи сохторҳои қудрати ва мақомоти додситонӣ;

назорат ва иҷрои табодули комили асирону маҳбусон ва озод кардани шахсоне, ки зуран боздошт шудаанд;

қабули санади ҳамдигарбахшӣ ва қонуни авф;

ба баррасии Маҷлиси Олӣ вогузоштани пешниҳод дар бораи вақти баргузории интиҳоботи нави парлумон.

КОМ чи гуна фаъолият мекунад?

КОМ аввалин ҷаласаи худро 7-11 июн соли 1997 дар шаҳри Маскав гузаронид ва фаъолияти худро дар 15 сентябри соли 1998 дар шаҳри Душанбе оғоз намуд. Он ҳар рӯз ҷаласаҳои муқаррарӣ мегузаронад. Барои гузаронидани ҷаласа иштироки аз се ду ҳиссаи аъзои КОМ лозим аст. Инчунин ҷаласаи Комиссия дар мавриде бо салоҳият ба ҳисоб меравад, ки дар он камаш аз се ду ҳиссаи аъзои он иштирок намоянд. Масъалаҳои муҳим бо роҳи овоздиҳии консенсус ҳал карда мешаванд. Дар сурати баъди 10 ҷаласа натиҷаи дилхоҳ надодани чунин тартиби овоздиҳӣ раиси Комиссия тартиби қабули қарорҳоро роҷеъ ба масъалаи муҳим муаян менамояд. Масъалаҳои дигар бо роҳи овоздиҳии оддӣ ҳал

карда мешаванд. Иҷрои қарорҳои қабул намудаи Президент ва КОМ барои ҳамаи мақомоти ҳокимият ҳатмист.

Мақоми дахлнопазирии аъзои КОМ чи гуна аст?

Аъзои КОМ мақоми дахлнопазири доранд. Онҳоро барои ғайриқонунии то узви Комиссия интихоб шуданашон, ҳамчунон ғайриқонуниашон ба сифати узви Комиссия дастгир кардан, ҳабс ва ба суд додан мумкин нест. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дахлнопазирии биноҳои маъмурӣ ва истиқоматие, ки дар онҳо аъзои Комиссия ва аҳли оилаҳои онҳо қорӯ зиндагӣ мекунанд, қафолат медиҳад.

Дастовардҳои КОМ то имрӯз аз чӣ иборат аст?

Аз оғози ғайриқонунии дар Душанбе-15 септибри соли 1997 КОМ дар муътадил гардонидани вазъият ва ба даст овардани ризоияти миллии дар Тоҷикистон саҳми калон гузоштааст. Дар доираи вазифа ва салоҳиятҳои худ КОМ чунин чиҳатҳои Созишмаи умумиро бомуваффақият ба анҷом расонидааст:

қабули санади ҳамдигарбахшӣ (аз ҷониби раис Ҷумҳур имзо шудааст). Ин санад дар озод гаштани ҳамаи асирони ҳарбие, ки дар дасти ИНОТ буд, мусоидат намуд;

тартиб додани лоиҳаи қонуни авф (он аз ҷониби Маҷлиси Оли қабул шудааст);

Мувафиқи ин қонун адади зиёди тарафдорони ИНОТ авф гардиданд;

Мувофиқи пешниҳоди ИНОТ 12 нафар намояндагони ИНОТ ба мақомоти иҷроияи Ҳукумат дар асоси ҳиссаи 30 Ҷоизаи муаян шуда таъин гардид (аз 14 ҷои муқараршуда);

Таъини намояндагонни ИНОТ дар ҳамаи соҳаҳои мақомоти ҳукумати оғоз гардидааст;

танзими пешниҳодотҳо барои ворид кардани тағйирот ба Қонун дар бораи ҳизбҳои сиёсӣ, ки баъдатар аз ҷониби Маҷлиси Оли қабул карда шуд;

Танзими пешниҳодотҳо барои ворид кардани тағйирот ба Қонун дар бораи иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ (қонун аз ҷониби Маҷлиси Олӣ тасдиқ шудааст);

Муҳокимаи лоиҳаи тағйироту илова ба Конститутсияи ҷори оғоз гардидааст;

Ҳайати Комиссияи марказии интиҳоботӣ ва райъпурсӣ бо ҳиссаи 25 Ҷоизаи намоёндоғони ИНОТ низ муаян шудааст;

Ба қайд гирифтани қариб 6000 размандагон ва зиёда аз 2000 яроқ;

Пурра бозгардонидани размандағони ИНОТ аз Афғонистон;

Аз муоинаи тиббӣ гузаштан ва қабули савганди низомӣ аз ҷониби размандағони ба қайд гирифта шуда, ҳамчунин реинтегратсияи пешакии онҳо ба сохторҳои қудратии ҷумҳурӣ;

Бозгашти пурраи муҳоҷирини тоҷик аз Афғонистон ва оғози реинтегратсияи онҳо ба ҳаёти иҷтимоӣ, сиёӣ ва иқтисодии кишвар;

ҲНСММТ ба фаъолияти КОМ чи тавр кӯмак менамояд?

Дар асоси ваколатномаи худ Ҳайати Нозирони Созмони Милали Муттаҳид дар Тоҷикистон (ҲНСММТ) ба КОМ дар ҳама соҳаҳои фаъолият хидматҳои хайрхоҳона ва маслиҳатҳои коршиносӣ мерасонад. ҲНСММТ бо КОМ робитаи ҳарруӯза дошта, дар ҷаласаҳои он ҳамчун нозир ширкат менамояд. Бо ҳамин мақсад, ҲНСММТ то имрӯз чунин корҳоро ба ҷо овардааст:

назорат ба рафти ба қайдгирии намоёндоғони ИНОТ ва муҳимоти онҳо;

дастгирии модии қароргоҳҳои муаяншуда барои размандағони ИНОТ, ки бояд ба сохторҳои қудратии ҷумҳурӣ реинтергратсия шаванд;

расонидани кумаки техникӣ ва молияви барои бозгашти размандагон аз Афғонистон;

мусоидат намудан ба омадани коршиносони баландтаҷрибаи байналмилалӣ барои расонидани кӯмак ба фаъолияти КОМ оид ба тағйироту иловаҳо ба Конститутсия;
миёнаравӣ ва мусоидат намудан ба музокироти миёни ҷонибҳо барои ҳал намудани мушкилот.

нашри ҳайати нозирони созмони милали муттаҳид дар тоҷикистон (ҳнсммт) ноябри соли 1998.